

Čtyři měsíce na úřadě

Rozhovor s předsedkyní ČSÚ Ivou Ritschelovou

Čtyři měsíce uplynuly ode dne, kdy byla Iva Ritschelová jmenována do funkce předsedkyně ČSÚ a stala se tak jednou z mála vrcholových manažerek ve státní správě. V následujícím rozhovoru jsme se zaměřili na změny uskutečněné za tuto dobu na Českém statistickém úřadě a na její další plány.

V loňském roce jste jako rektorka vedla ústeckou univerzitu. K tomu „přišlo“ jmenování do funkce předsedkyně Českého statistického úřadu. Jak byste zhodnotila ze svého pohledu uplynulý rok?

Loňský rok považuji za relativně zdařilý. Na akademické půdě se mi společně s mým týmem podařilo získat potřebné další finance pro výstavbu univerzitního městečka v Ústí nad Labem. Nové vedení univerzity tak bude pracovat s investičními prostředky ve výši 1,2 mld. Kč. To představuje finanční objem, který zajistí nezbytné a tolik potřebné zázemí pro rozvoj vysoké školy v dalším období. Toto je samozřejmě jen malý střípek v mozaice podpory Ústeckého kraje, který dlouhodobě patří mezi nejslabší regiony naší země co do úrovně vzdělanosti a zaměstnanosti. Ráda bych věřila tomu, že veřejní činitelé i politická reprezentace konečně pochopí, že je třeba výrazněji takové regiony podporovat, abychom předešli vážným problémům do budoucna. A právě k pochopení budoucích problémů a trendů vývoje slouží mimo jiné relevantní data poskytovaná Českým statistickým úřadem, jehož vedení jsem se před několika měsíci ujala. Současný souběh obou funkcí je pro mne osobně, i pro mé okolí, náročný. Po zkušenostech, které jsem doposud na úřadě získala, však mohu konstatovat, že silný tým spolupracovníků mi dává jistotu, že problémy, které stojí před námi, jsou řešitelné a úřad se s nimi vyrovná. A to je pro mne mimořádně motivující.

Na ČSÚ se od vašeho nástupu odehrála řada změn. Některé nejsou přijímány s nadšením...

Za těch několik málo měsíců bylo realizováno relativně hodně změn. Řešili jsme oblast personální, změny organizační struktury, snižování administrativy, připravovali úspory výdajů úřadu, změny v oblasti zadávání veřejných zakázek, transparentnost a efektivnost smluvních vztahů atd. Nepříjemná pro mne byla situace, kdy jsem byla nucena rozloučit se s některými zaměstnanci. Těžší to bylo o to více, že řada z nich pracovala pro úřad desítky let a byl to „jejich úřad“. Populární stejně tak nemusí být ani opatření v oblasti dodavatelsko-odběratelských vztahů. Na druhé straně je třeba akceptovat skutečnost, že velká část těchto změn se udála v souvislosti s úspornými opatřeními a reformami, které se dějí všude kolem nás.

Stojíte si za všemi svými rozhodnutími nebo byste některé věci nyní dělala jinak?

Jsem přesvědčená, že manažer musí stát za svými rozhodnutími a přijímat za ně plnou odpovědnost. Já za svými volbami stojím a jsem si jista, že čas ukáže jejich správnost a opodstatněnost. Zároveň se ale domnívám, že každý vedoucí pracovník by měl dokázat přiznat svůj omyl a pokud je

to možné chybu napravit. V současné době prověřuji důsledky jednoho ze svých rozhodnutí, o kterém mám jisté pochybnosti. Pokud shledám, že jeho důsledky nebyly předem správně vyhodnoceny, bude revidováno.

Jak se vám nastupovalo do úřadu po člověku, který byl statistikem tělem i duší?

Většina manažerů jistě potvrdí, že nastupovat po člověku, jakým je Jan Fischer, není a zároveň je jednoduché. Stručně řečeno, nejsem statistik. Statistiku jsem nevystudovala, mám však tento obor velmi ráda. Jsem především

ekonom, a proto se statistickými údaji pracuji denně od počátku své kariéry. Pana Fischera znám dlouho a vážím si práce, kterou na úřadě odvedl. Nové vedení na jeho práci navázalo. Ale je samozřejmé, že každý vedoucí pracovník přichází na novou pozici s určitou vizí a ani já nejsem výjimkou.

Můžete být konkrétnější? Čekají úřad další změny či úsporná opatření?

Mám své představy a cíle týkající se jak odborné statistiky, tak i oblasti managementu. Chci zjednodušit některé procesy uvnitř úřadu i ty vztahující se k vnějšímu prostředí. Budeme diskutovat o případných dalších organizačních změnách, tentokrát na regionálních pracovištích. V oblasti úsporných opatření budeme pokračovat v evaluaci evropských projektů řešených na ČSÚ s cílem maximálně efektivně využít získané finanční prostředky. Další změny se dotknou zejména oblasti externích nákupů zboží a služeb. Jednáme s firmami, které patří mezi hlavní dodavatele ČSÚ. Pro maximální otevřenost úřadu plánujeme i zveřejnění smluv na našich webových stránkách. Již jsem deklarovala při nástupu do úřadu, že jedním z mých prioritních cílů bude zvýšení transparentnosti veřejných zakázek. Významnou úlohu zde sehrává nový odbor veřejných zakázek a právních služeb. Jeho strategickým cílem je profesionálně řešit zakázková řízení a v maximální míře eliminovat potencionální rizika, která mohou poškodit image naší organizace a vést ke ztrátě důvěryhodnosti úřadu. Toto si vůči stovkám tisíců našich respondentů a uživatelů v žádném případě nemůžeme dovolit. Osobně bych si přála, aby ČSÚ měl ještě větší respekt, který mu vzhledem k jeho významu pro řízení a směřování společnosti náleží.

Zmínila jste opatření v oblasti smluvních vztahů. Čeho se konkrétně týkají?

Největší objem smluv, které má úřad uzavřené, jsou smlouvy na dodávky spojené se zpracováním dat a potřebného software. U těchto smluv je úřad významně limitován zvoleným a užívaným databázovým systémem. Asi nelze jednoznačně říci, že všechny závazky, na jejichž základě úřad buduje nebo provozuje výpočetní systém, jsou nevýhodné. Ale u některých uzavřených smluv skutečně problémy jsou. Mám na mysli situaci, kdy úřad, ačkoliv financoval vývoj software, nedisponuje autorskými právy v takovém rozsahu, aby další aktualizaci a vývoj software pro vlastní potřebu mohl v transparentním výběrovém řízení zadat nezávislé třetí straně. Místo toho je nucen zakázky na aktualizaci a další rozvoj stále zadávat jednomu držiteli výhradních práv. Několik takových smluv jsem „zdědila“, protože v minulosti toto bylo bohužel běžné, zvláště pak u zakázek většího rozsahu a především u zahraničních firem, které mají své dceřiné společnosti v ČR. Snažíme se postupně tuto závislost snižovat úpravou smluvních vztahů, které by u pořízených aplikací daly úřadu právo software nejen provozovat, ale i ho upravovat a umožnit vstup třetí strany. Toto je nová podmínka u všech nově uzavíraných smluv.

Co konkrétně čeká úřad v rovině statistiky v roce 2011?

Rok 2011 bude pro úřad velmi náročný. Vedle rutinní práce a zajištění 114 statistických zjišťování budeme pracovat na několika desítkách projektů pro Evropský statistický úřad a na několika projektech financovaných z evropských strukturálních fondů. Vysoké nároky budou kladeny na odborníky a jejich práci související s nezbytnou realizací dvou velmi náročných revizí národních účtů – jedné v roce 2011 a následující v roce 2014. Další aktivity budou spojeny se snižováním administrativní zátěže respondentů a zvažováním neefektivnějších postupů pro vyšší využití administrativních

dat, které ale zároveň neohrozí kvalitu statistických výstupů úřadu. Velké nároky nejen na ČSÚ, ale i na generálního dodavatele HP a Českou poštu, bude klást realizace „projektu desetiletí“ – Sčítání lidí, domů a bytů 2011.

Nakolik sčítání zatíží finanční rozpočet ČSÚ?

Rozpočet SLDB ve výši 2,5 mld. Kč je zcela oddělen od rozpočtu ČSÚ. Jistě si všichni pamatují diskuzi, která v souvislosti s ním a některými jeho položkami probíhala. Je však zajímavé, že jsem nikde nezaznamenala informaci, že vlastně SLDB 2011 bude oproti minulému sčítání levnější. Pokud výdaje porovnáme ve srovnatelných cenách, pak dokonce o 20 procent. Snižování výdajů umožnily především organizační, technické a technologické změny projektu. Skutečnou novinkou sčítání je možnost vyplnění dotazníku elektronicky. Přístup k internetu má v dnešní době velký podíl obyvatel. Proto očekáváme, že bude tato možnost hojně využita. Pozitiv spojených s využitím elektronických dotazníků je celá řada. Například data obsažená v elektronickém formuláři jsou velmi dobře zabezpečena proti jakémukoliv zneužití. Dále má elektronický formulář v sobě zabudovanou řadu kontrolních mechanismů, které ruční zpracování neumožňuje. Elektronická forma vyplnění je spojena i s časovými úsporami respondenta i sčítacího komisaře a také pro centrální zpracování.

Jedním z velkých úkolů, o kterých mluvíte, je snižování zátěže respondentů. Čeho se v této oblasti podařilo dosáhnout?

Jsem velmi ráda, že byl uzavřen konsensus o přebírání dat z ČNB. Ten ve svém důsledku uspoří nejen finanční prostředky, ale i určitý objem práce řady lidí. Za touto změnou stojí stovky hodin tvrdé práce desítek odborníků. Rádi bychom rozvíjeli intenzivnější spolupráci i s dalšími rezorty, ať už je to Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo životního prostředí ČR či jiné úřady. Jednání o podmínkách předávání dat jsou náročná a musí být řešeny problémy týkající se rozsahu a komplexnosti datových souborů, jejich kvality, termínů předání atd. To je důvod, proč není zatím více dohod. Jsem si však jista, že v budoucnosti budeme schopni tyto problémy překonat a data z administrativních zdrojů využívat ve větším rozsahu.

Plánujete v součinnosti s ministerstvy a jinými rezorty rušit další statistická šetření?

Redukovat se samozřejmě může vždy. Ale při každé redukci, pokud nám jde skutečně o věc, musíme být velmi opatrní. Jsou populární prohlášení, že usnadníme život podnikatelům tím, že zrušíme některá zjišťování. Byla bych velmi ráda, kdyby si všichni účastníci diskuze uvědomili, že se stále výrazněji zvedá prst, který varuje, že pokud překročíme jistou hranici, nebude mít statistika tolik potřebné základní údaje. Je velmi jednoduché zrušit výkaz. Ano, tím ušetříme peníze, přestaneme zatěžovat respondenty, ale nebudeme mít k dispozici data, na jejichž základě jsou přijímána klíčová státní rozhodnutí. To je z mého pohledu nepřijatelné. Každé rozhodnutí o zrušení zjišťování a jeho důsledky pro společnost je třeba pečlivě vážit.

Širší prezentace statistických dat v uživatelsky přijatelnější podobě. Jak se daří naplňovat tyto záměry?

Na hodnocení je ještě brzy. Nový odbor vnější komunikace začal pracovat na konci loňského roku. První výsledky se pomalu začínají objevovat. A tento časopis je jedním z důkazů. Úřad velmi dobře komunikuje s analytiky i s novináři. V tomto směru máme dlouhodobé a dobré vazby. Já však

cítím, že naším dalším úkolem je oslovit i širokou veřejnost maximálně srozumitelným a zajímavým způsobem, který napomůže dále zvyšovat prestiž statistiky. Připravujeme v současnosti celou řadu nových komunikačních nástrojů. Například vedle své tradiční podoby budou vybrané rychlé informace poskytovány ve formě použitelné i pro ty publicisty, kteří nejsou tolik ekonomicky erudovaní. Dále chystáme širší využití vybraných sociálních sítí a intenzivnější práci s audiovizuálními výstupy. Výrazně zvětšíme počet tiskových konferencí a seminářů. Úřad připravuje evropský projekt s pracovním názvem „Statistika není nuda“, který bude zaměřen na popularizaci statistiky mezi školáky formou letních školiček a kurzů, nových učebnic v oblasti matematiky, statistiky a pravděpodobnosti. Naplnění mých představ je ale samozřejmě během na dlouhou trať a v této chvíli jsme teprve na začátku cesty.

Co byste popřála české statistice do roku 2011?

Mám dvě velká přání. Prvním přáním je, aby měla trvale vysokou důvěru a podporu respondentů i uživatelů. A druhým, aby představitelé decizní sféry začali více vnímat význam a nezastupitelnost statistiky pro jejich rozhodování, aby si uvědomili, že šetřit se sice dá všude, ale jsou oblasti, kde úspory „za každou cenu“ mohou ve svém důsledku způsobit škody, které vysoce převýší uspořené prostředky.

Děkuji za rozhovor.

Jana Víchová | odbor vnější komunikace

Úspory a organizační změny

Celkem 90 pracovních míst, 41 na ústředí v Praze a 49 v regionech, bylo zrušeno v souvislosti s potřebou úspor nákladů v mzdové oblasti. Pracovní místa, která vznikla díky projektu SLDB, byla přednostně nabízena uvolňovaným zaměstnancům nejen v Praze, ale i v regio-

nech. Odbor personalistiky a mezd intenzivně jednal se zaměstnanci, kterých se schválená redukce týkala a společně hledali řešení těchto složitých životních situací.

K 1. říjnu 2010 bylo zřízeno sedmáct nových pracovních míst v ústředí v Praze, přičemž sedm

z těchto pracovních pozic bylo obsazeno stávajícími pracovníky úřadu. „Naší prioritou bylo využívat vnitřních zdrojů úřadu pro obsazení nových pracovních míst. Jsou zde kvalifikovaní a kompetentní pracovníci a je škoda každého odborníka, který opustí naše řady,“ uvedla předsedkyně Iva Ritschelová. Tato nově zřízená místa souvisí s budováním strategicky důležitých odborů, a to Odboru vnější komunikace a Odboru veřejných zakázek a právních služeb.

Další cestou, kde lze hledat úspory v oblasti mzdových prostředků, je záměr vedení úřadu, kterým je hledání možností, jak spojit, zrušit či jinak zorganizovat malé organizační útvary a snížit tak počet vedoucích zaměstnanců. V rámci první etapy organizačních změn bylo rozhodnuto o snížení počtu řídicích stupňů, k 30. září 2010 byla zrušena všechna samostatná oddělení a referáty, dále došlo ke slučování oddělení. Druhá etapa organizačních změn se projevila od nového roku. Bylo zrušeno pět stávajících odborů a zřízeny dva nové, v oblasti redukce oddělení bylo zrušeno osm oddělení. Výsledkem těchto dvou etap organizačních změn je snížení počtu

vedoucích pozic celkem o 25, a tím i snížení objemu prostředků na příplatky za vedení. Všechny výše uvedené změny se týkaly zejména ústředí ČSÚ. Stranou organizačních změn však nemohou zůstat ani regionální pracoviště, která jsou tykadly Českého statistického úřadu v jednotlivých krajích České republiky.

Třetí etapa organizačních změn se týká změny systému řízení regionálních pracovišť. O jejich důležitosti pro kvalitní statistickou službu nelze pochybovat. Vedení úřadu reflektuje skutečnost, že je potřeba se na problematiku regionů podívat s nadhledem a z mnoha úhlů pohledu. Z tohoto důvodu se před realizací třetí, „regionální“, etapy vedla velmi široká diskuze k těmto změnám. Do diskuze jsou zapojeni bývalí předsedové ČSÚ i celá Česká statistická rada a usilujeme i o zapojení našich specialistů z regionů. Dle závěrů této odborné diskuze bude rozhodnuto, jakým způsobem bude k řízení regionů přistoupeno a bude připravena realizace jednotlivých kroků.

Nutnost realizovaných změn v organizační struktuře objasnila předsedkyně úřadu Iva Ritschelová na manažerském poradě ČSÚ.

V předvánočním období se diskutovalo o vytváření klíčových determinujících podmínek, které povedou k efektivnímu hospodaření s omezenými rozpočtovými prostředky, o využívání administrativních zdrojů dat a snižování zátěže respondentů. Představily se zde prioritní úkoly pro rok 2011 – bezproblémové zvládnutí SLBD, další rozvoj statistických registrů pro zabezpečení potřeb státní statistické služby, revize národních účtů, a to včetně změn metodiky ve statistice zahraničního obchodu.

redakce

Ing. Jana Kostková
oddělení personalistiky